

Sport als springplank

Almaar meer ngo's zetten sport en spel in om maatschappelijke doelen te realiseren

- ▶ Sport draagt bij tot een harmonieuze ontwikkeling
- ▶ Vooral lokale Zuid-ngo's spelen daarop in
- ▶ Sport voor maatschappelijke doelen staat echter nog in kinderschoenen

Ilse VAN HALST

In menig conflictgebied worden de rechten van meisjes en vrouwen op gruwelijke manier met voeten getreden. Dankzij sportactiviteiten van lokale ngo's herstellen de slachtoffers van hun trauma's. In Zambia doet de lokale sportbond Kalusha Foundation via kleinschalige voetbalprojecten aan aidspreventie. Wat heeft sport met armoedebestrijding en vredebevordering?

„In regio's die getroffen worden door oorlog of rampspoed blijven grote groepen kinderen verstoken van een opleiding, waardoor hun harmonieuze groeiproces wordt onderbroken”, legt sport-socioloog Bart Vanreusel uit. Hij doceert aan de faculteit bewegings- en revalidatiewetenschappen aan de KU Leuven. „Sport en spel vormen een laagdrempelige, goedkope en doeltreffende manier om die ontwikkeling te stimuleren.”

Amper vijftien jaar geleden, met de lancering van de zogeheten Millenniumdoelstellingen (MD), een plan om tegen 2015 de wereldwijde armoede drastisch terug te dringen, belandde het thema voor het eerst op tafel bij de Verenigde Naties. Sindsdien lezen we in het programma waarmee de VN de doelstellingen wil verwezenlijken onder

meer dat sport sociale vaardigheden bijbrengt, wat helpt in de strijd tegen armoede en honger (MD1) en de fitheid en het weerstandsvermogen van kinderen vergroot. Dat doet dan weer de kindersterfte dalen (MD4).

De VN haalden de mosterd bij lokale Zuid-ngo's die, naast klassieke ontwikkelingsthema's zoals voedselzekerheid en watervoorziening, al langer focussen op sport, spel en beweging. Vanreusel: „Zij kozen daar bewust voor omdat de overheid in het Zuiden vaak geen oog (meer) had voor laagdrempelige sportmogelijkheden voor kinderen. Neem nu Zuid-Afrika, dat in 2010 de wereldbeker voetbal organiseerde. Zo'n vijftien jaar geleden verving de overheid het vak lichamelijke opvoeding op school door een vorming algemene vaardigheden zoals koken.”

„Midden in de sloppenwijk beland je in een oase waar jongeren sporten”

Ging het omstreeks 2000 om enkele tientallen ngo's, vandaag zijn het er wereldwijd duizenden en hun aantal blijft maar toenemen. De sportsocioloog onderscheidt twee types. „Sport-plus-ngo's bieden sport aan als hefboom om kinderen onderwijs te geven, een gezonde voeding aan te leren, agressie te leren beheersen, enzovoorts. Plus-sport-ngo's waren al actief op het vlak van ontwikkeling, maar trachten nu via sport kinderen te bereiken die anders uit de boot vallen.”

Ook voor het bevorderen van vrede en verzoening in conflictgebieden bieden sport en spel kansen. Zelf was Vanreusel in opdracht van de VN in Kosovo na de burgeroorlog van 1998-1999.

„In hun heropbouwprogramma lanceerden de VN sportinitiatieven die sneller functioneerden dan het onderwijs- of gezondheidssysteem. Het waren de eerste sociale contacten die kinderen opnieuw een vorm van georganiseerd leven boden. Waar jongeren kort daarvoor nog op elkaar schoten, speelden ze voortaan basket. Soms verliep het moeizaam, zelfs onder militaire bewaking, maar het werkte.”

Sportfederaties beseffen stilaan dat ook zij een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben. „Sinds een jaar of vijf lanceren ze sociale programma's met aandacht voor milieu, veiligheid of sportmogelijkheden voor kinderen”, zegt Vanreusel. „Tegenwoordig heeft een derde van de sportbonden wereldwijd zo'n sociaal programma.”

De Wereldvoetbalbond FIFA financierde bijvoorbeeld de bouw van kleine voetbalcentra in sloppenwijken in Zuid-Afrika en Brazilië en gaf de werking in handen van de lokale ngo Streetfootballworld. „Ik bezocht zo'n centrum in de township Kayelitsha bij Kaapstad”, vertelt Vanreusel. „Midden in de sloppenwijk beland je plotseling in een oase waar honderden jongeren sporten. Tegelijk worden ze er op speelse wijze bewust gemaakt van de gevaren van geweld thuis en op straat, en leren ze aan een job geraken.”

Positief, maar onvoldoende, meent de sportsocioloog. „Wereldwijd is voetbal voor meisjes de snelst groeiende sport. Toch weigeren sportbonden een WK voor meisjesvoetbalploegen in hun stadions te organiseren. Onbegrijpelijk. In tal van landen worden meisjes gediscrimineerd. Door hen een podium te geven, zouden de bonden een voorbeeld kunnen stellen.”

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Juiste kennis tegengif tegen populisme

„Dat de publieke opinie maatschappelijke thema's soms hopeeloos verkeerd inschat, bleek onlangs eens te meer uit een peiling van het Britse onderzoeksbureau Ipsos Mori. Burgers uit veertien landen, waaronder België, werden daarbij gepolst over hun land. De resultaten leren hoe weinig we over onze samenleving weten en hoe schromelijk we ons vergissen als het op concrete cijfers aankomt. Belgen scoren vooral slecht op thema's zoals werkloosheid, migratie en, jawel, geloof. Geen goed rapport dus, al doen bijvoorbeeld de Italianen het nog slechter. De Zweden daarentegen blijken het best geïnformeerd over hun land.

Op de vraag hoeveel werkzoekenden ons land telt, antwoordt de Belg „meer dan 30 procent”. In werkelijkheid is het iets boven de 8 procent. Het aantal tienermoeders – meisjes tussen vijftien en negentien jaar – wordt op 11 procent geschat, hoewel dat amper 0,7 procent is. Voorts denken wij, Belgen, dat het aantal 65-plussers 41 procent van de bevolking uitmaakt – in werkelijkheid is het 19 procent. Ook het aantal migranten wordt schromelijk overschat: 29 procent tegenover 10 procent. Het aantal christenen wordt dan weer onderschat – 46 procent tegenover 64 procent volgens de doopregisters. Tot slot gaat de Belg ervan uit dat ons land 29 procent moslims telt. Dat is maar liefst bijna vijf keer meer dan de werkelijke 6 procent.

Het is genoegzaam bekend dat ons falende inschattingvermogen veel te maken heeft met onze angsten, met de vrees voor het onvoorzien, de onbekende ander, het dramatische, kortom, voor alles wat van onze gewoonten afwijkt. De problemen die daaruit voortvloeien, worden al snel uitvergroot en krijgen in de media doorgaans extra aandacht. Zo haalt het irrationele gaandeweg de bovenhand en wordt de werkelijkheid in ons hoofd nog meer vertekend. Zonder de correcte feitenkennis verliezen we het vermogen om samenlevingsproblemen in hun juiste context te situeren en geloven we al te graag het populistische discours dat ons her en der wordt voorgehouden. Wie ervan overtuigd is dat er bij ons om en bij de 30 procent werklozen en migranten zijn, reageert heel anders dan wie de situatie accuraat inschat.

Bijna alle kranten berichtten uitvoerig over de peiling van Ipsos Mori. De meeste lieten evenwel na de vraag te stellen hoe het komt dat onze doorsneebevolking zo slecht geïnformeerd is. Maar misschien staken ze de hand liever niet in eigen boezem? Als alle media-aandacht blijft uitgaan naar de waan van de dag en als problemen met werklozen, migranten en moslims altijd clichématig en zonder enige zin voor nuance worden belicht, moeten we niet verbaasd zijn dat velen die teneur overnemen, op drift slaan en op hun beurt gaan voortvertellen hoe erg het allemaal is.

„De media portretteren een vals beeld van de wereld, waarbij velen het liefst een laken over hun hoofd willen trekken om nooit meer wakker te worden”, schreef Björn Soenens onlangs in *Knack*. De hoofdredacteur van *Het Journaal* (VRT) geeft toe dat er een enorm wantrouwen heerst in journalistiek en politiek en pleit daarom voor een 'constructieve journalistiek': „Het is de verpletterende taak van de media om het vertrouwen te herstellen en een juist beeld van de wereld te tonen.” De vinger op wonde, dat wel, maar hoe dikwijls hebben we dat al niet gehoord? Helaas blijft alles bij het oude. In een tijd waarin sensatie, opwinding en goedkoop amusement schering en inslag zijn, zijn de media ten prooi aan een ongebreidelde concurrentiestrijd waardoor het wel vaker aan een gedegen duiding van de sociale, politieke en historische context ontbreekt, kortom, aan een kwaliteitsvol en steekhoudend verhaal. Analyseren en interpreteren van feiten en cijfers, opiniëren en een samenhang creëren voor een breed publiek – dat zijn nochtans de activiteiten waaraan de journalistiek haar maatschappelijke betekenis ontleent. Dat is en blijft ook het beste tegengif tegen elk populistisch discours.”

Het Football Center of Hope in de sloppenwijk Kayelitsha in Zuid-Afrika. © Bart Vanreusel